

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 200/2024-64

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Petit Press, a.s.**, Lazaretská 12, Bratislava, zastúpenej Advokátska kancelária Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, a Advokátska kancelária Tomáš Kamenec, s. r. o., Špitálska 43, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/34/2022 z 22. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/34/2022 z 22. augusta 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/34/2022 z 22. augusta 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **959,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky Advokátska kancelária Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného

práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave a rozsudkom najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje oba napadnuté rozsudky zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, zároveň žiada priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 10 000 eur od oboch porušovateľov rovnakým dielom.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 200/2024-28 z 24. apríla 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia už uvedených základných práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

3. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka vystupovala v právnom postavení žalovanej proti žalobkyni [REDAKOVANÉ] v spore o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 60 000 eur vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 5C/67/2015.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 5C/67/2015-519 z 19. júna 2019 uložil sťažovateľke doručiť žalobkyni písomné ospravedlnenie a zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 35 000 eur.

5. Sťažovateľka ako vydavateľ denníka SME uverejnila na titulnej stránke 7. februára 2015 článok autora [REDAKOVANÉ] pod názvom „*Za obvinenie dostal trest*“ s odkazom na strany 2 a 3 denníka, na ktorých sťažovateľka v rubrike „*Spravodajstvo*“ uverejnila vecne a tematicky nadväzujúci článok identického autora pod názvom „*Obvinil politikov, stal sa nepriateľom štátu*“. Text článku a jeho pokračovanie boli pod spoločným názvom „*Kauza [REDAKOVANÉ]: Obvinil politikov, stal sa nepriateľom štátu*“ verejne prístupné aj na internetovej adrese sťažovateľky. Článok sa týkal trestného konania proti obvinenému [REDAKOVANÉ], v ktorom žalobkyňa konala ako dozorujúca prokurátorka.

6. Podľa okresného súdu obsah článku zasiahol do práva žalobkyne na ochranu osobnosti. Autor článku sa nedôvodne spoliehal na svoje zdroje z prostredia polície a prokuratúry a na výpoveď obvineného [REDAKOVANÉ]. V článku kritizované postupy žalobkyne zodpovedali Trestnému poriadku a boli akceptované aj súdmi. Autor článku mal svoje zistenia odkonzultovať so žalobkyňou, iba v takom prípade by ich obsah mohol prezentovať korektne a nemohol by uviesť informácie v pokračovaní namietaného článku. Žalobkyňa preukázateľne nemala vedomosť o vývoji v procese týkajúcom sa ekonomickej trestnej činnosti obvineného. Okresný súd konanie autora nevyhodnotil ako konanie v dobrom úmysle. V záujme zachovania dôvery verejnosti v prokurátorov musia títo nevyhnutne požívať zvýšenú ochranu pri výkone svojej funkcie.

7. Konaním autora článku došlo k nereparovateľnému spoločenskému degradovaniu osobnosti žalobkyne a deštrukcii jej postavenia. Sťažovateľka publikovala spravodajské informácie, limitne i fabuláciu, ktoré neopodstatnene kriminalizovali konanie žalobkyne. Výroky uvedené v článku boli výrazne difamujúce. Faktografické údaje boli prezentované účelovo a skreslene, ignorujúc časovú postupnosť, so zjavným rozmerom škandalóznosti a s úmyslom vzbudiť u čitateľov rozhorčenie a pobúrenie, ktoré vzhľadom na objektívny stav nie je na mieste. Žalobkyňa bola v texte presne identifikovaná menom, priezviskom a svojou funkciou. Autor článku nevytvoril pre čitateľa možnosť vytvorenia si vlastného hodnotenia obsahu článku.

8. Súd na základe vykonaného dokazovania zaviazal sťažovateľku aj na zaplatenie nemajetkovej ujmy žalobkyni, prihliadajúc na to, že článok a jeho pokračovanie boli publikované v najčítanejšom denníku na Slovensku. Článok bol napísaný investigatívnym novinárom [REDAKOVANÉ], ktorý požíval povest' skúseného, erudovaného novinára. Obsah článku a jeho pokračovania v čitateľoch (odbornej verejnosti, kolegoch žalobkyne, členoch rodiny a známych) zanechal nezvratné negatívne hodnotenie žalobkyne ako prokurátorky, ktorá profesionálne zlyhala. Žalobkyňa vzhľadom na celkovú situáciu, ktorú článok a jeho pokračovanie vyvolali, ukončila služobný pomer predčasne. Generálny prokurátor Slovenskej republiky odmietol, aby opäť do práce nastúpila, s argumentáciou, že o nej boli publikované články spochybňujúce jej profesionálnu spôsobilosť. Obsah článku a jeho pokračovanie boli pritom stále dostupné na internetovej stránke žalovaného. Žalobkyňa preukázala negatívne následky neoprávneného zásahu do sféry svojho osobného, rodinného, spoločenského a pracovného života v takej intenzite a rozsahu, aby súd mohol kladne o jej nároku na priznanie nemajetkovej ujmy rozhodnúť. Priznanú sumu 35 000 eur hodnotil ako adekvátnu intenzite, trvaniu, okolnostiam a dôsledkom neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobkyne. Súd pri priznaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy neprihliadol na obranu sťažovateľky, že o žalobkyni bolo napísaných viacero článkov, v ktorých jej procesný postup ako prokurátorky bol vyhodnotený negatívne, a že aj tieto mohli vyvolať zásah do jej osobnostných práv v rozsahu uvádzanom v žalobe, z dôvodu, že, ako z dokazovania vyplynulo, do osobnostných práv žalobkyne najzásadnejším spôsobom bolo zasiahnuté žalovaným publikovaním článku a jeho pokračovania v denníku SME 7. februára 2015.

9. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil výrok I rozsudku okresného súdu, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť ospravedlniť sa za zásah do osobnostných práv žalobkyne. Výrok II o uložení povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 35 000 eur zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

10. Odvolací súd považoval odôvodnenie rozsudku okresného súdu za dostatočné a vyčerpávajúce, námietku o nedôveryhodnosti svedkov príbuzných žalobkyni považoval za nedôvodnú a ničím nepodloženú. K námietke o nevykonaní testu proporcionality odvolací súd uviedol, že ho okresný súd takto výslovne neoznačil, ale z odôvodnenia rozsudku možno vyvodíť, že okresný súd riešil konflikt medzi slobodou prejavu sťažovateľky a právom na súkromie sťažovateľky, z odôvodnenia vyplýva, KTO článok písal (s. 41 posledný odsek rozsudku okresného súdu), O KOM (s. 42 posledný odsek), ČO bolo predmetom článku (s. 42 prvý odsek), KDE bol článok uverejnený (s. 45 odsek 3) a AKO (s. 43 odsek 2).

11. K námietkam o nevykonaní dôkazov navrhovaných sťažovateľkou odvolací súd uviedol, že okresný súd zdôvodnil, prečo nepristúpil k výsluchu svedka [REDAKOVANÉ], s čím sa odvolací súd stotožnil, rovnaký záver platí aj o návrhu na pripojenie spisu Okresného súdu Bratislava V vo veci sporu o ochranu osobnosti žalobkyne proti vydavateľovi časopisu Plus7dní, ktorých predmetom boli články o [REDAKOVANÉ], konanie bolo ukončené mimosúdnu dohodou. Z vykonaného dokazovania podľa odvolacieho súdu vyplynulo, že články sťažovateľky zasiahli do osobnostných práv žalobkyne, svedok [REDAKOVANÉ] potvrdil, že nadobudol pochybnosti o zákonnosti postupu sťažovateľky, to potvrdil aj svedok [REDAKOVANÉ] vo vzťahu k okoliu žalobkyne, svedok [REDAKOVANÉ] potvrdil, že dôvodom ukončenia jej funkcie na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky bol práve sporný článok uverejnený v denníku SME, ktorý požíva vyššiu mieru dôveryhodnosti, naproti tomu články v týždenníku Plus7dní neboli natoľko významné.

12. Sťažovateľka namietala aj záver, že sa nemohla rozumne spoliehať na informácie svojich zdrojov, tieto podľa odvolacieho súdu nemali vedomosť o správnosti postupu žalobkyne, prípadne produkovali len svoj názor na postup žalobkyne, ktorý bol dvoma svedkami vyhodnotený ako zákonný. Z hľadiska možnosti konzultovať závery článku so žalobkyňou odvolací súd uviedol, že sťažovateľka vôbec nereflektovala na odpovede generálnej prokuratúry. K námietke o nesprávnosti záveru o nedobromyseľnosti autora odvolací súd poukázal na selektívne uverejnenie informácií, autor tak neposkytol objektívny obraz o jej konaní. Odvolací súd sa stotožnil aj s potrebou chrániť osoby prokurátorov na účely ochrany dôvery v justičný systém. Odvolací súd sa stotožnil so záverom, že tvrdenia v článku majú difamačný charakter, sťažovateľka nepreukázala pravdivosť svojich tvrdení a ani vecný základ hodnotiacich úsudkov. Postup žalobkyne bol zákonný a štandardný, informácie poskytnuté autorom boli selektívne.

13. Odvolací súd vyhovel odvolaniu sťažovateľky proti výroku rozhodnutia v otázke výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považoval za neprimerane vysokú, v tomto smere bol rozsudok okresného súdu nedostatočne odôvodnený.

14. Sťažovateľka napadla rozsudok odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcej časti dovolaním, ktorého dôvodom bola jednak namietaná vada zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP spočívajúce v odklone od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

15. Vada podľa § 420 písm. f) CSP mala spočívať v nedostatočnom odôvodnení a arbitrárnosti rozsudku odvolacieho súdu, konajúce súdy sa nedostatočne vysporiadali s argumentáciou a dôkaznými návrhmi sťažovateľky, jej tvrdenia mali dostatočný skutkový základ, vyplývali jednak z oficiálnych zdrojov (správa Polície Českej republiky zo 16. mája 2014 a vyjadrenie vedúceho vyšetrovacieho tímu [REDAKOVANÉ]), čím sa súd nezaoberal, rovnako sa nezoberal právom sťažovateľky spoliehať sa na pravdivosť poskytnutých informácií. Súd nepripustil navrhovaný výsluch svedka [REDAKOVANÉ] a ani pripojenie spisu, kde bol žalovaným vydavateľ týždenníka Plus7dní. V napadnutom rozsudku chýbal aj test proporcionality.

16. Nesprávne právne posúdenie malo spočívať v nesprávnom riešení právnej otázky, či sa médiá môžu spoliehať na obsah informácií z oficiálneho zdroja bez overenia ich pravdivosti, k čomu sťažovateľka poukázala na rozhodnutia dovolacieho súdu, v zmysle ktorých novinári nenesú zodpovednosť za obsah prevzatých informácií z oficiálneho zdroja (3 Cdo 84/2011, 1Cdo/196/2017), resp. na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Bladet Tromsø a Stensaas proti Nórsku, Jersilds proti Dánsku, nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 284/2012.

17. Napadnutým rozsudkom najvyšší súd dovolanie sťažovateľky zamietol. Podľa dovolacieho súdu napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu obsahovalo dostatočne primerané vysvetlenie dôvodov, na ktorých bolo založené, vrátane tvrdenej dobromyseľnosti autora článku (body 11.2 až 11.5 rozsudku odvolacieho súdu). Test proporcionality síce nebol vykonaný obvyklým spôsobom, ale z rozsudku súdu prvej inštancie je zrejmé, aké právo a z akých dôvodov bolo uprednostnené.

18. K nevyhoveniu návrhov na vykonanie dokazovania dovolací súd odkázal na § 185 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého je vecou súdu, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, súd zároveň musí dbať na to, aby nevylúčil taký dôkaz, ktorý má potenciál preukázať relevantný skutkový poznatok, súd má

povinnosť zdôvodniť, prečo navrhovaný dôkaz nevykonal, uvedené odvolací súd splnil (body 9.2, 10.1 a 10.2 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

19. K namietanému nesprávnemu právnomu posúdeniu dovolací súd poukázal na nutnosť individuálneho vnímania prípadov ochrany osobnosti. Vychádzajúc z odôvodnenia rozsudkov nižších súdov, nebolo pochyb o tom, že napadnuté rozhodnutie nezáviselo výlučne od nastolenej otázky, ktorej výsledok riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) nebol osamotene rozhodujúcim pre rozhodnutie predmetnej právnej veci (porov. bod 23 odôvodnenia rozsudku prvoinštančného súdu v spojení s bodom 12 odôvodnenia napadnutého rozsudku). Dovolací súd v závere konštatoval, že i keď vo všeobecnej rovine platí, že autor článkov má právo spoliehať sa na pravdivosť údajov obsiahnutých v oficiálnych správach štátnych orgánov, pretože pravdivosť úradných informácií nimi poskytovaných je bezpochyby potrebné prezumovať, táto odpoveď by sama osebe nebola schopná založiť úspešnosť dovolania sťažovateľky pre nesprávne právne posúdenie.

20. Dovolanie sťažovateľky bolo preto odmietnuté podľa § 447 písm. c) CSP [v časti, v ktorej namietala existenciu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP] a vo zvyšku (v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie) podľa § 448 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

21. Proti napadnutým rozhodnutiam odvolacieho súdu a dovolacieho súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozsudkom odvolacieho súdu spočíva v neodôvodnenom odmietnutí vykonania ňou navrhovaných dôkazov, nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu a nevysporiadaní sa s argumentmi sťažovateľky, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie vo veci, a nezohľadnení relevantnej judikatúry najvyšších súdnych autorít. Odvolací súd sa nezaoberal pôvodom informácií obsiahnutých v článku, absentovalo tu posúdenie relevancie a významu informácií poskytnutých [REDAKOVANÉ] a informácií získaných zo správy Polície Českej republiky, záver o neunesení dôkazného bremena tak ignoruje sťažovateľkinu procesnú obranu. Záver odvolacieho súdu o potrebe chrániť prokurátorov s ohľadom na ochranu dôvery v justičný systém je ničím nepodložený a neodôvodnený, žalobkyňa má zniesť vyššiu miery kritiky, čo sa týka jej rozhodovania v trestnom konaní pri podvodoch s daňou z pridanej hodnoty. Žalobkyňa mala možnosť brániť sa, ako to urobila na tlačovej besede generálnej prokuratúry k prípadu [REDAKOVANÉ]. Záver odvolacieho súdu o štandardnosti postupu žalobkyne je nesprávny, je nelogický a popiera účel trestného stíhania, ktorým je odhaľovanie trestnej činnosti. Odvolací súd len poukázal na údajné vykonanie testu proporcionality, sťažovateľka sa ale náležite nedozvedela dôvody, pre ktoré jej právo na slobodu prejavu ustúpilo právu žalobkyne na ochranu osobnosti. Z hľadiska utrpenej ujmy súdy vychádzali zo svedeckých výpovedí blízkych osôb žalobkyne, ktoré nemôžu vyznieť nestranne.

b) Rozsudky odvolacieho súdu aj dovolacieho súdu sú podľa sťažovateľky arbitrarne, dovolací súd neposúdil obsah podaného dovolania náležitým spôsobom, nezodpovedal na argumenty sťažovateľky, v rozsudku dovolacieho súdu absentujú konkrétne závery, obsahuje iba generálne stotožnenie sa s argumentáciou odvolacieho súdu, preto výhrady smerované proti rozsudku odvolacieho súdu možno plne vzťahovať aj na rozsudok dovolací.

c) Porušenie základného práva podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 10 dohovoru sťažovateľka dôvodí absenciou zadefinovania rovnováhy medzi dvomi právami, ktoré boli v tomto prípade v konflikte. Odvolací súd bez zjavného dôvodu favorizoval žalobkyňu, potreba obmedzenia základného práva na slobodu prejavu sťažovateľky ostala bez riadneho odôvodnenia. V tomto prípade odvolací súd, ako aj dovolací súd nezohľadnili rozhodujúce okolnosti tejto veci. V zmysle judikatúry ESLP privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu, t. j. v prípade žalobkyne ako prokurátorky, osoby, ktorá by mala reprezentovať a predstavovať zákonnosť a dodržiavanie práva. V prípade existencie podozrení z nezákonného postupu osoby verejne činnej musia mať médiá garantovanú slobodu pri informovaní verejnosti o takomto konaní, o to viac, ak verejnosti sprostredkovávajú informácie poskytnuté oficiálnym zdrojom. Tu opätovne sťažovateľka argumentuje riadnym nevykonaním testu proporcionality. Oba konajúce súdy popreli judikaturu slovenských aj medzinárodných súdnych autorít tým, že odopreli sťažovateľke právo spoľahnúť sa na informácie pochádzajúce z oficiálnych zdrojov. Novinári nemajú povinnosť vykonávať vlastné nezávislé šetrenie, ak je zdroj informácií dostatočne hodnoverný, je možné sa povinnosti vlastného šetrenia zbaviť a spoľahnúť sa na tento zdroj napriek tomu, že by sa neskôr dotknuté informácie ukázali ako nepravdivé (napr. rozsudok ESLP vo veci *Bladet Tromsø a Stensaas* proti Nórsku alebo rozsudok vo veci *Colombani* proti Francúzsku). Podobný názor možno nájsť aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu (3Cdo/84/2011), resp. ústavného súdu (II. ÚS 59/2018). Dovolací súd uviedol, že v prejednávanej veci boli pre zistený skutkový stav významné aj informácie plynúce z iných zdrojov, nielen tých oficiálnych, čo sťažovateľka hodnotí ako v rozpore s vykonaným dokazovaním. Výroky, ktoré boli predmetom žaloby, majú svoj pôvod v informáciách poskytnutých oficiálnymi zdrojmi. Z pohľadu sťažovateľky zásah do jej práva na slobodu prejavu nebol nevyhnutný a ani primeraný.

d) Z dôvodov uloženia povinnosti doručiť žalobkyňi ospravedlnenie, ktoré navodzuje dojem, že sťažovateľka vo svojich článkoch uvádzala nepravdy a svojim čitateľom klamala a zavádzala ich, ktorú už sťažovateľka aj splnila, bolo zasiahnuté aj do jej dobrej povesti s priamym dopadom na jej príjmy z inzercie, uvedený zásah je podľa jej názoru už nezvratný, preto požaduje aj finančné zadostučinenie vo výške 10 000 eur s ohľadom na cenu jej inzertných služieb.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

22. Najvyšší súd poukázal na obsah dovolania podaného sťažovateľkou, ktorým bol určený rozsah prieskumu rozsudku odvolacieho súdu. Vo vzťahu k nesprávnemu právnomu posúdeniu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od posúdenia ňou formulovanej právnej otázky. V ostatnom odkázal na závery napadnutého rozsudku. Rozhodnutie o ústavnej sťažnosti ponechal na úvahe ústavného súdu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

23. Zúčastnená osoba, teda žalobkyňa, sa vyjadrila k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (so zreteľom na to, že konanie pred súdom

prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok) tak, že dovolací súd sa s námietkou nedostatočného odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vysporiadal ústavne udržateľným spôsobom. K nevykonaným dôkazom navrhovaným sťažovateľkou uviedla, že výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], ktorý nemal vedomosti o jej postupe, ani súdny spis vedený pod sp. zn. 7C/223/2016 týkajúci sa článkov o žalobkyni vydaných 15 mesiacov po uverejnení sporného článku, ktorých predmetom boli odlišné trestné veci, neboli pre rozhodnutie o veci samej podstatnými.

24. Ak sťažovateľka poukazuje na údajne oficiálny zdroj informácií, ide o neautorizovaný dokument, ani výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] nepreukazuje pravdivosť poskytnutých informácií, ide len o jeho domnienky. Sťažovateľka vytvorila žalobkyni iba formálny priestor na vyjadrenie sa, pretože žalobkyňa si nebola vedomá, o čom novinár chce informovať.

25. K právnej otázke formulovanej sťažovateľkou uviedla, že v tomto prípade nešlo o informácie z oficiálnych zdrojov, hoci boli poskytnuté vyšetrovateľom, sťažovateľka neposkytla ani úplné vyjadrenie hovorkyne generálnej prokuratúry, ale opomenula podstatné okolnosti týkajúce sa možných úľav pre obvineného [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka odkazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré vychádzajú z odlišných skutkových predpokladov a nie sú aplikovateľné na prejednávanú vec.

26. K porušeniu práva sťažovateľky na slobodu prejavu uviedla, že autor článku sa dopustil manipulácie s faktami, nedodrжал princípy novinárskej etiky, sťažovateľka nepreukázala pravdivosť sporných difamujúcich tvrdení ani vecný základ napadnutých hodnotiacich úsudkov. Publikovanie nepravdivých či zavádzajúcich informácií nemožno zahrnúť pod právo verejnosti na informácie a právo na slobodu prejavu, preto zásah do práva na slobodu prejavu bol podľa zúčastnenej osoby nevyhnutný. V závere zúčastnená osoba navrhla ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovieť.

III.3. Replika sťažovateľky:

27. Sťažovateľka zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti, ako aj na dôvodoch v nej uvedených. Vyjadrenie dovolacieho súdu neobsahuje žiadne zhodnotenie obsahu podanej ústavnej sťažnosti, dovolací súd iba legitimizuje nesprávne závery odvolacieho súdu, čo zakladá porušenie sťažovateľkou označených práv.

28. K vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľka uviedla, že následky na reputácii žalobkyne neboli v priamej príčinnej súvislosti s uverejneným článkom, ale boli dôsledkom medializácie osoby žalobkyne v súvislosti s trestným stíhaním [REDAKOVANÉ], o čom svedčia jednak časové okolnosti jej odchodu do dôchodku, tlačová beseda organizovaná generálnou prokuratúrou týkajúca sa práve veci [REDAKOVANÉ], ako aj pohovor s generálnym prokurátorom. Sťažovateľka opakuje, že výsluch svedka prokurátora [REDAKOVANÉ] bol pre túto vec dôležitý, pretože tento dozoroval trestnú vec vyšetrovanú [REDAKOVANÉ], nepripojenie spisu sp. zn. 7C/223/2016 rovnako predstavovalo dôležitý dôkaz svedčiaci o tom, že reputácia žalobkyne utrpela najmä v dôsledku medializácie trestného stíhania [REDAKOVANÉ].

29. Z hľadiska zdroja informácií správa Polície Českej republiky, ako aj výpoveď vyšetrovateľa predstavovali oficiálne zdroje majúce relevantné vedomosti o postupe žalobkyne v trestnom konaní, preto sťažovateľka nemôže niesť zodpovednosť za informácie poskytnuté takýmto zdrojom, verejnosť má právo dozvedieť sa o týchto informáciách. Autor článku poskytol priestor aj

na vyjadrenie sa generálnej prokuratúry, pričom nemožno súhlasiť, že táto nemala vedomosť o tom, čo autor sleduje, nie je úlohou novinára poskytnúť na odobrenie obsah celého článku na vyjadrenie.

30. Oprávnená kritika vecí verejných vrátane činnosti prokuratúry a orgánov činných v trestnom konaní je neodmysliteľnou súčasťou demokratického usporiadania spoločnosti a legitímnym využívaním ústavou garantovanej slobody prejavu, sporný článok neobsahoval nepravdivé či difamačné informácie. Sťažovateľka nesúhlasí ani s názorom o obmedzenom priestore na vyjadrenie sa pre prokurátorov, pretože generálna prokuratúra mala priestor na vyjadrenie sa prostredníctvom otázok položených autorom článku a ďalej v už spomínanom medializovanom prípade [REDAKOVANÉ] bola zvolaná aj tlačová konferencia o postupe prokuratúry v tejto veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

31. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

32. Podanou ústavnou sťažnosťou sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a svojho práva na slobodu prejavu (čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, ktorý je podľa sťažovateľky nedostatočne odôvodnený, odkláňa sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a zasahuje aj do jej práva na slobodu prejavu.

33. Z hľadiska ústavnej udržateľnosti namietaného rozsudku najvyššieho súdu v kontexte označených práv je podstatná argumentácia sťažovateľky, ktorú formulovala nielen v podanej ústavnej sťažnosti, ale aj v dovolaní, čím došlo k vymedzeniu rozsahu prieskumu dovolacieho súdu vo vzťahu k rozsudku odvolacieho súdu. V podanom dovolaní sťažovateľka namietala nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu z dôvodu nevykonania testu proporcionality, nedostatočné zistenie skutkového stavu, resp. nedostatočné vysporiadanie sa s jej návrhmi na vykonanie dokazovania, čo malo zakladať vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP a nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom spočívajúce v odklone od praxe dovolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP pri riešení právnej otázky, či sa médiá môžu spoľahnúť na obsah informácií z oficiálneho zdroja bez overenia ich pravdivosti.

34. Vo vzťahu k námietke o nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu, kde malo absentovať riadne vyhodnotenie stretu práva na ochranu osobnosti a práva na slobodu prejavu prostredníctvom vykonania testu proporcionality, dovolací súd poukázal na konkrétne body rozsudku odvolacieho súdu, z ktorých malo vyplynúť riadne zhodnotenie všetkých relevantných okolností pre správne zhodnotenie uvedeného stretu. Odvolací súd rovnako odkázal na konkrétne body rozsudku súdu prvej inštancie, kde mali byť vyhodnotené jednotlivé kroky testu proporcionality, hoci ich tak okresný súd priamo nepomenoval, ale z celkového obsahu rozsudku súdu prvej inštancie malo vyplynúť, že relevantné skutočnosti zhodnotil udržateľným spôsobom.

35. Podľa ústavného súdu pre naplnenie požiadaviek kvality rozhodnutia z pohľadu práva na spravodlivý proces môže byť dostatočný aj len odkaz na konkrétnu časť odôvodnenia rozsudku,

čo môže pochopiteľne platiť len vtedy, ak odkazované rozhodnutie skutočne spĺňa požiadavky riadneho odôvodnenia, a preto ústavný súd rámcovo a výlučne z tohto aspektu posúdil aj odkazované závery rozsudku okresného súdu a dospel k záveru, že odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, na ktoré odkazoval odvolací súd, neobsahuje dostatočné vyhodnotenie všetkých pre prejednávanú vec podstatných okolností, ktoré sa pri strete práva na ochranu osobnosti a práva na slobodu prejavu majú posúdiť a zohľadniť. Nemožno preto považovať za dostatočné ani dôvody rozsudku odvolacieho súdu bez toho, aby doplnil, resp. podporil správnosť záverov okresného súdu v časti posúdenia konfliktu dvoch základných práv.

36. V zmysle judikatúry ESĽP k čl. 8 dohovoru „súkromný život“ predstavuje široký pojem, ktorý nemožno úplne definovať a ktorý zahŕňa fyzickú a psychickú integritu osoby, a preto môže zahŕňať viaceré aspekty identity osoby, ako je rodová identifikácia, sexuálna orientácia, meno alebo prvky súvisiace s právom osoby na jej podobizeň (S. a Marper proti Spojenému kráľovstvu [GC], č. 30562/04 a č. 30566/04, § 66). Táto požiadavka sa týka aj spoločenskej a profesionálnej povesti (Denisov v. Ukrajina [GC], č. 76639/11, rozhodnutie z 25. 9. 2018, § 112). Medzi sťažovateľom a údajným útokom na jeho povesť musí existovať dostatočné prepojenie (Putistin proti Ukrajine, č. 16882/03, rozhodnutie z 21. 11. 2013, § 40). Aby mohol vstúpiť do hry čl. 8 dohovoru, útok na povesť osoby musí nadobudnúť určitú úroveň závažnosti a musí byť vykonaný spôsobom odôvodňujúcim predpoklad zásahu do práva na rešpektovanie súkromného života (pozri A. v. Nórsko, č. 28070/06, rozhodnutie z 9. 7. 2009, § 64).

37. Sloboda prejavu patrí k základom demokratickej spoločnosti, je jednou z podmienok jej napredovania a sebarealizácie každého jednotlivca, čo súvisí s požiadavkami pluralizmu, tolerancie a veľkorysosti, bez ktorých neexistuje „demokratická spoločnosť“. Ako vyplýva z odseku 2 článku 10 dohovoru, táto sloboda podlieha výnimkám, ktoré sa však musia vykladať striktnie, a potreba akýchkoľvek obmedzení musí byť preukázaná presvedčivo (pozri Mouvement raëlien suisse v. Švajčiarsko [GC], č. 16354/06). Okrem toho čl. 10 chráni nielen podstatu vyjadrených myšlienok a informácií, ale aj formu, v akej sú sprostredkované [pozri napríklad Oberschlick proti Rakúsku (č. 1), č. 11662/85, rozhodnutie z 23. 5. 1991, § 57, séria A, č. 204].

38. Pri konflikte základných práv v podobných prípadoch ESĽP skúma, či došlo k dosiahnutiu spravodlivej rovnováhy medzi právom jednotlivca na ochranu dobrej povesti a právom druhej strany na slobodu prejavu zaručenej čl. 10 dohovoru [Von Hannover (č. 2) v. Nemecko, č. 40660/08, 60641/08, rozhodnutie zo 7. 2. 2012, § 98 a Pfeifer v. Rakúsko, č. 12556/03, rozhodnutie z 15. 11. 2007, § 38]. V prípadoch, ktoré vyžadujú, aby bolo právo na rešpektovanie súkromného života vyvážené s právom na slobodu prejavu, by sa výsledok nemal meniť podľa toho, či sa namieta porušenie čl. 8 alebo čl. 10 dohovoru. Obe tieto práva si v zásade zaslúžia rovnaký rešpekt, a preto by miera voľnej úvahy mala byť teoreticky rovnaká v oboch prípadoch (Couderc a Hachette Filipacchi Associés v. Francúzsko, č. 40454/07, rozhodnutie z 10. 11. 2015, § 91).

39. V posudzovanej veci je potrebné považovať za zásah do práva sťažovateľky na slobodu prejavu rozsudok dovolacieho súdu, ktorý vychádza zo záverov rozsudkov odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie, ktorými bol zhodne konštatovaný neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti žalobkyne a sťažovateľke bola uložená povinnosť písomne sa jej ospravedlniť. Nárok žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy zostal predmetom konania pred súdmi nižších inštancií.

40. Pri skúmaní oprávnenosti zásahu do práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru je podstatné, či tento zásah spĺňa kritériá v zmysle čl. 10 ods. 2 dohovoru, teda či išlo o zásah zákonný

a zároveň nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v záujme ochrany povesti alebo práv iných alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci, ako to pomenovali aj všeobecné súdy.

41. Žaloba o ochranu osobnosti je osobitným zákonným prostriedkom ochrany práva na súkromie, k zásahu do práva na slobodu prejavu došlo na základe zákona. Ďalej bolo preto potrebné zhodnotiť, či v okolnostiach veci šlo o zásah nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v záujme ochrany povesti alebo práv iných alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci. To znamená, že bolo potrebné vyhodnotiť a posúdiť vzájomný pomer medzi hodnotou slobody prejavu na jednej strane a právom na ochranu súkromia, resp. záujmom na zachovaní autority a nestrannosti súdnej moci na strane druhej (test proporcionality).

42. Vo svojej rozhodovacej praxi EŠLP uviedol rôzne relevantné kritériá na vyváženie práva na rešpektovanie súkromného života a práva na slobodu prejavu [pozri okrem iného Axel Springer AG, č. 39954/08, rozhodnutie zo 7. 2. 2012, § 89 – § 95; Von Hannover (č. 2), už citovaný, § 108 – § 113 a Couderc a Hachette Filipacchi Associés, už citovaný, § 93]. Medzi uplatniteľné kritériá možno zaradiť príspevok k diskusii o všeobecnom záujme, ako známa bola osoba, ktorej sa do práva na ochranu súkromného života zasiahlo, a povaha jej predchádzajúceho správania, predmet vyhlásení, obsah, forma a dôsledky vyhlásení, spôsob získania informácií a ich pravdivosť (porov. Jishkariani v. Gruzínsko, č. 18925/09, rozhodnutie z 20. 9. 2018, § 46). Pod vplyvom judikatúry EŠLP pre účely posúdenia kolízie označených základných práv ústavný súd (II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, I. ÚS 408/2010, IV. ÚS 492/2012) formuloval kritériá testu proporcionality v užšom zmysle, ktorý je založený na hľadaní odpovedí na otázky, KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v tomto prípade „uverejnil“, čo zodpovedá už uvedeným kritériám, ako ich skúma EŠLP. Ústavný súd zároveň judikoval, že tento test proporcionality nemusí byť jediným univerzálnym nástrojom na komplexné zhodnotenie stretu základných práv, všeobecný súd je v zásade oprávnený argumentovať aj iným spôsobom, avšak jeho záver musí byť preskúmateľný, zdôrazňujúc, čo je pre prejednávanú vec podstatné a z akých dôvodov, tak, aby jeho argumentácia bola udržateľná aj z hľadiska garancií obsiahnutých v dohovore (IV. ÚS 295/2023).

43. Z dôvodu namietaného porušenia práva na slobodu prejavu ústavný súd na základe skutkových zistení súdov nižších stupňov, ako aj na účely posúdenia ústavnej udržateľnosti záveru dovolacieho súdu o riadnom vykonaní testu proporcionality súdmi nižších stupňov vykonal pomerovanie dvoch ústavnoprávných hodnôt, a to práva na ochranu osobnosti a práva na slobodu prejavu, sledujúc kritériá formulované judikatúrou EŠLP v takýchto prípadoch.

44. Z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplynulo, že sťažovateľka uverejnila článok v dennom vydaní svojho periodika na titulnej strane s pokračovaním na stranách 2 a 3, ten istý článok bol uverejnený aj v internetovej verzii periodika. Obsah článku sa týkal procesného postupu prokuratúry (generálnej prokuratúry a aj Úradu špeciálnej prokuratúry), ktorý autor posúdil ako „odplácanie sa“ obvinenému, ktorý bol trestne stíhaný pre ublíženie na zdraví, pričom táto trestná vec bola dozorovaná žalobkyňou ako prokurátorkou generálnej prokuratúry. Okrem toho bol ten istý obvinený stíhaný aj pre daňovú, resp. ekonomickú trestnú činnosť, v týchto konaniach žalobkyňa nebola dozorovou prokurátorkou. Z článku vyplynulo, že obvinený začal spolupracovať s políciou a v súvislosti s daňovou trestnou činnosťou mal vypovedať o mechanizme, z ktorého mali profitovať viacerí verejní činitelia, medzi inými aj vtedajší poslanec, resp. bývalý funkcionár polície. Po tejto výpovedi mala proti obvinenému prokuratúra postupovať spôsobom, ktorý bol označený ako „potrestanie“ za jeho výpoveď. Konkrétne kroky prokuratúry mali spočívať v jeho

ponechaní vo väzbe, keď súd prvého stupňa rozhodol o prepustení obvineného z väzby, proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa sťažnosť, ktorej odvolací súd vyhovel a obvineného ponechal vo väzbe. Ďalšie konanie žalobkyne spočívalo v návrhu na prekvalifikovanie trestného činu ublíženia na zdraví na vydieranie, za čo mu hrozil vyšší trest. V konečnom dôsledku sa príslušný súd nestotožnil so zmenou právnej kvalifikácie. V článku bola žalobkyňa označená svojím menom a priezviskom a aj funkciou. Bolo tiež preukázané, že konkrétne kroky žalobkyne vykonané v trestnom konaní obvineného zodpovedajú obsahu spisu, zároveň jej postup neodporoval zákonu, čo však ani v článku spochybnené nebolo.

a) Príspevok namietaných výrokov k debate sledujúcej verejný záujem:

45. Ústavný súd konštatuje, že v odôvodnení rozsudku okresného súdu (na ktorý bez ďalšieho odôvodnenia odkázal odvolací súd a tento postup odobril dovolací súd) úplne absentuje zhodnotenie otázky verejného záujmu na informovaní verejnosti o krokoch prokuratúry spomínaných v spornom článku, ako aj zhodnotenie, ako sporný článok prispel k verejnej debate o tejto téme.

46. Z pohľadu ústavného súdu odkaz článku na konkrétne úkony prokuratúry v súvislosti s postupom proti obvinenému bol vo verejnom záujme. Išlo o informovanie o spôsobe vyšetrovania trestnej činnosti, ktorá sa mala týkať verejných činiteľov údajne zapojených do daňovej trestnej činnosti. Rovnako bolo vo verejnom záujme poukazovať na konkrétne kroky prokuratúry týkajúce sa trestnej činnosti obvineného. Aj z judikatúry ESLP možno vyvodiť, že verejnosť má legitímny nárok byť informovaná o trestnom konaní (Morice proti Francúzsku, č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory z 23. 4. 2015, § 152).

b) Stupeň verejnej známosti žalobkyne a jej predchádzajúce konanie:

47. Žalobkyňa nebola dovtedy verejne známou osobou, vykonávala funkciu prokurátorky, podieľala sa na fungovaní justície ako jednej zo zložiek štátnej moci, preto poukaz na jej kroky bol legitímny a sledoval verejný záujem spočívajúci v riadnom fungovaní justície. V tomto kontexte je legitímne klásť otázky aj spochybňovať postup príslušných štátnych orgánov, ak sú tieto pochybnosti postavené na určitom skutkovom základe, resp. nejde o nepodložené informácie, práve v záujme zachovania dôveryhodnosti súdneho systému.

48. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u verejne činných osôb (resp. osôb tzv. verejného záujmu) a najužšie u „bežných“ občanov. Do kategórie verejne činných osôb patria osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci; sú to v prvom rade politici, kde sú prítomné široké hranice akceptovateľnej kritiky. Činnosť štátnych zamestnancov môže byť podrobená kritike; keďže priestor na ich odpoveď je užší ako v prípade politickej diskusie, nie je prípustné ich bez legitímneho dôvodu obviňovať. Prokurátori sú štátni zamestnanci, ktorých úlohou je prispievať k riadnemu výkonu spravodlivosti. V tomto ohľade tvoria súčasť súdneho aparátu v širšom zmysle tohto pojmu. Je vo všeobecnom záujme, aby mali rovnako ako súdni úradníci dôveru verejnosti, a preto môže byť potrebné, aby ich štát chránil pred obvineniami, ktoré nie sú podložené. Niet pochyb o tom, že v demokratickej spoločnosti majú jednotlivci právo vyjadrovať sa a kritizovať výkon spravodlivosti a úradníkov, ktorí sa na ňom podieľajú (Lešník proti Slovensku, rozsudok z 11. 3. 2003, č. 35640/97, § 54 – § 55).

49. Okresný súd „uchopil“ postavenie žalobkyne správnym spôsobom, keď poukázal aj na potrebu chrániť záujem na zachovaní dôvery v justičný systém, pričom prípadná kritika postupu štátnych

zamestnancov by mala byť postavená na určitom skutkovom základe, kľúčovým je však zároveň aj zhodnotenie, či tu existoval dostatočný skutkový základ na vyjadrenie kritiky postupu žalobkyne. Takéto hodnotenie v rozsudkoch všeobecných súdov nemožno nájsť, preto sa tejto otázke ústavný súd venuje v nasledujúcej časti tohto nálezu.

c) Predmet článku:

50. Autor článku vyslovil názor, že žalobkyňa spoločne s ďalšími prokurátormi mala konať účelovým spôsobom s cieľom „potrestať“ obvineného za jeho vypovedanie o ekonomickej trestnej činnosti politicky exponovaných osôb. V článku boli citované zdroje (policajný vyšetrovateľ, bývalý prokurátor, obžalovaný a jeho obhajca), ktoré kroky prokuratúry, teda nielen žalobkyne, hodnotili ako účelové s poukazom na neochotu príslušných orgánov vyšetrovať trestné činy, do ktorých mali byť zapojené aj politické špičky, resp. štátni funkcionári.

d) Obsah, forma a dôsledky namietaných výrokov:

51. Zo sporného článku vyplynulo, že šlo o kritiku postupu viacerých prokurátorov, kritizovaný bol aj dozorujúci prokurátor, ktorý odmietol u žalobkyne intervenovať, resp. obvineného obvinil z ďalšieho trestného činu krivého obvinenia, ako aj ďalší prokurátor, ktorý podal návrh na predloženie väzobného stíhania v inej trestnej veci obvineného, pričom bol naznačený koordinovaný postup prokuratúry („... *prokurátori Generálnej aj špeciálnej prokuratúry zatiaľ pracujú na tom, aby [červená] odsúdili za nejaký zločin, kým sa skončí štvrtý rok jeho väzby.*“).

52. Na titulnej strane bol uvedený nadpis „*Za obvinenie dostal trest*“, s poukazom na zdroje bolo konštatované, že prokuratúra sa namiesto vyšetrovania rozsiahlej trestnej činnosti vysokopostavených osôb, ktoré obvinený usvedčoval, zaoberá jeho trestnou činnosťou, čo bolo interpretované ako odplata za jeho spoluprácu s políciou. Uvedený titulok zodpovedá tzv. novinárskemu zveličeniu, ktorého cieľom je aj prilákať pozornosť čitateľa (II. ÚS 340/09, III. ÚS 104/2017), pričom na titulnej strane neboli uvedené mená prokurátorov. Aj pokračovanie článku obsahujúce výrok „*Prvý pokus [červená] po výpovedi „potrestať“ prišiel od [červená], prokurátorky Generálnej prokuratúry, ktorá pracovala pre odbor osobitného určenia v čase, keď ho viedol [červená], dnes námestník Generálnej prokuratúry.*“ zodpovedá novinárskemu zveličeniu a zároveň vecne neodporuje tomu, čo zdroje novinára v spornom článku tvrdia.

53. V pokračovaní článku na ďalších stranách sú uvedené konkrétne kroky prokurátorov, ktorí boli označení svojím menom, priezviskom a funkciou. Jednotlivé popísané kroky (procesné úkony) žalobkyne zodpovedali jej postupu v ňou dozorovanej trestnej veci. Problematickosť článku spočívala v interpretácii postupu žalobkyne a ďalších prokurátorov proti obvinenému, ako ich prezentovali zdroje článku. V článku boli prítomné aj reakcie generálnej prokuratúry, ktorá postup žalobkyne vysvetľuje, čo naznačuje zákonnosť jej postupu a aj nelogickosť úvah o zohľadňovaní dôkazov z inej trestnej veci pre trestnú vec dozorovanú žalobkyňou.

54. Uverejnením článku došlo k zásahu do profesionálnej reputácie žalobkyne, článok bol uverejnený v denníku s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý patril medzi najčítanejšie periodiká, bolo teda potrebné posúdiť, či v konkrétnom prípade záujem chrániť profesionálnu povesť žalobkyne bol dostatočný na to, aby prevážil právo na slobodu tlače, ktorá poskytuje informácie o záležitostiach verejného záujmu.

55. Bez toho, aby ústavný súd sám hodnotil vykonané dôkazy a zistený skutkový stav, je potrebné upozorniť na to, že z pohľadu autora článku išlo o účelové konanie s cieľom vyvolať verejnú diskusiu o spôsobe a kvalite vyšetrovania ekonomických trestných činov, kde sa objavujú napojenia aj na politicky exponované osoby, resp. verejných činiteľov. Článok teda nebol mienený ako útok na osobu žalobkyne ako takú, ale kritizoval spôsob postupu prokuratúry, pričom spomínal aj mená iných prokurátorov a z jeho obsahu možno vyvodiť, že úmyslom bolo poukázať na možný koordinovaný postup prokuratúry. Táto podstatná okolnosť ušla pozornosti všeobecných súdov a nebola predmetom úvah a následného posúdenia ani jedného z vydaných rozhodnutí.

56. Z hľadiska tvrdenej ujmy, ktorú mala žalobkyňa utrpieť, okresný súd uviedol, že sporný článok spustil medializáciu osoby žalobkyne aj v rámci iných ňou dozorovaných vecí, do jej práv však zasiahol najzásadnejším spôsobom a v konečnom dôsledku viedol k jej odchodu do predčasného dôchodku. Žalobkyňa odišla do predčasného dôchodku 1. apríla 2017, teda dva roky po uverejnení sporného článku.

57. Všeobecné súdy nedostatočne objasnili mieru závažnosti zásahu spôsobeného sporným článkom v porovnaní s ďalšími medializovanými informáciami týkajúcimi sa žalobkyne, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania. Zo strany generálnej prokuratúry vyvolali zvýšenú mediálnu pozornosť a reakciu najmä články týkajúce sa prípadu [REDAKOVANÉ] (dozorovaného rovnako žalobkyňou). Ide o sériu ôsmich článkov (uverejnených v priebehu marca 2016 až januára 2017 v inom periodiku), na ktoré reagovala generálna prokuratúra tlačovou konferenciou, následne sťažovateľka odišla do dôchodku začiatkom roka 2017. V rozhodnutiach všeobecných súdov absentuje riadne posúdenie a odôvodnenie existencie priamej a bezprostrednej príčinnej súvislosti medzi uverejnením sporného článku začiatkom roka 2015 a odchodom žalobkyne z funkcie. Je zrejmé, že medzi uverejnením sporného článku a odchodom žalobkyne do dôchodku došlo k rozsiahlej medializácii jej inej trestnej veci. Hoci nemožno spochybniť zistenia, že sporný článok zasiahol do reputácie žalobkyne (v rodine, resp. okruhu priateľov), je nanajvýš nedostatočné odôvodnenie záveru, že práve tento článok bol priamou príčinou jej odchodu z profesionálneho života. Sporný článok vyvolal bezprostrednú reakciu zo strany generálnej prokuratúry, ktorá požiadala o uverejnenie opravy, z čoho možno vyvodiť, že sa s publikovanými informáciami nestotožnila a vystúpila na obranu dotknutých prokurátorov.

58. Záver okresného súdu (odobrený v opravných konaniach odvolacím súdom aj dovolacím súdom), že práve sporný článok mal v reťazci nasledujúcej medializácie žalobkyne najväčšiu váhu v dôsledku povesti denníka a jeho autora a mal rozhodujúci vplyv na jej reputáciu, je z pohľadu ústavného súdu nedostatočne odôvodnený, opomínajúci spomenuté časové hľadisko a postup generálnej prokuratúry vyvolaný článkami uverejnenými v inom periodiku, ktoré sa týkali inej trestnej veci. Posúdenie intenzity zásahu do práv žalobkyne sporným článkom je nedostatočné, z odôvodnenia nevyplýva, ako sa okresný súd vysporiadal s námietkami sťažovateľky o pokračujúcej intenzívnejšej medializácii žalobkyne, ktorá nebola vecne naviazaná na sporný článok. Ide pritom o podstatné okolnosti, ktoré sťažovateľka namietala následne aj v opravných prostriedkoch, na čo rovnako nedostala adekvátnu odpoveď.

e) Spôsob získania informácií a ich pravdivosť:

59. Informácie, z ktorých článok vychádzal, neboli utajené, autorovi článku ich poskytol vyšetrovateľ [REDAKOVANÉ] a obvinený. V článku sa autor odvolával aj na bývalého prokurátora, ktorý ale nebol v konaní pred všeobecnými súdmi stotožnený. Uvedené informácie sa nachádzali aj v správe

Polície Českej republiky, pričom z výpovede svedka [REDAKOVANÉ] vyplynulo, že v dotknutej časti bol on zdrojom týchto informácií pre českú stranu.

60. Z dokazovania vykonaného pred okresným súdom vyplynulo, že procesný postup žalobkyne bol v súlade so zákonom. Príslušné zložky polície spoločne s obvineným očakávali, že za výpoveď smerujúcu proti vyššie postaveným verejným činiteľom bude obvinenému poskytnutá výhoda v podobe prepustenia z väzby, hoci z procesného hľadiska nemal status spolupracujúceho obvineného, pretože malo ísť o organizátora, pri ktorom Trestný poriadok neumožňuje priznanie uvedených výhod. Ďalej bolo preukázané, že u žalobkyne intervenoval operatívce, aby nepodávala sťažnosť proti uzneseniu o prepustení z väzby, čo žalobkyňa odmietla, pretože pre ňu bolo neobvyklé a aj neprijateľné, aby jej postup riadil operatívny pracovník polície.

61. Vyšetrovateľ [REDAKOVANÉ] interpretoval nevyhovenie žiadosti vyšetrovateľa ako „snahu o potrestanie“ obvineného za jeho výpoveď. Následne opakovane aj pre iné médiá kritizoval postup orgánov činných v trestnom konaní a ich neochotu vyšetriť podozrenia dotýkajúce sa verejných činiteľov, postup prokuratúry vnímal ako sabotáž práce polície, čo viedlo k ukončeniu jeho služobného pomeru v polícii. Rovnaký názor zastával obvinený, ako aj v článku spomínaný bývalý prokurátor, ktorý ale v rámci súdneho konania nebol stotožnený. Zo správy Polície Českej republiky zo 16. apríla 2014 vyplynulo, že dozorujúci prokurátor daňovej trestnej činnosti obvineného sa vyjadril, že v rámci výhod poskytovaných obvinenému nebude zasahovať do vecí dozorovaných iným prokurátorom (teda ani do vecí dozorovanej žalobkyňou), čo bolo v článku vyhodnotené ako účelové konanie zo strany prokuratúry.

62. Hoci sa nepreukázalo účelové konanie žalobkyne, ktorá postupovala v súlade so zákonom, bolo potrebné v tomto kroku zodpovedať a vyhodnotiť, či autor článku, vychádzajúc z výpovede vyšetrovateľa [REDAKOVANÉ], zo stanoviska obvineného, zo správy českej polície a z informácií poskytnutých bývalým prokurátorom (ktorého identita nebola odhalená), postupoval v dobrej viere s cieľom vyvolať verejnú diskusiu a poukázať na spôsob vyšetrovania trestnej činnosti alebo či bolo jeho cieľom poškodiť a difamovať žalobkyňu.

63. Podľa judikatúry EŠLP osoba, ktorá tvrdí, že jej sloboda prejavu bola zbytočne obmedzená, ju sama musela uplatniť spôsobom, ktorý je v súlade s demokratickými princípmi, a to v dobrej viere, pokiaľ ide o legitímnosť tvrdení, a spôsobom zlučiteľným s demokratickými cieľmi; okrem toho tvrdenia majú byť podložené faktami [rozsudok Lingens proti Rakúsku z 8. 7. 1986 (séria A, č. 103), rozsudok Barfod proti Dánsku z 22. 2. 1989 (séria A, č. 149), rozsudok Oberschlick proti Rakúsku z 23. 5. 1991 (séria A, č. 204), rozsudok Thorgeir Thorgeirson proti Islandu, č. 13778/93 z 25. 6. 1992, § 61]. Ďalej podľa judikatúry EŠLP ak tvrdenie predstavuje hodnotový úsudok, proporcionality zásahu môže závisieť od toho, či pre neho existuje dostatočný faktický základ, pretože aj hodnotiaci úsudok bez akéhokoľvek faktického základu na jeho podporu môže byť neprimeraný (pozri De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, Správy 1997-I, s. 236, § 47, Feldek proti Slovensku, č. 29032/95 z 12. 7. 2001, § 76).

64. Konkrétny postup prokuratúry vo vzťahu k obvinenému zodpovedal obsahu trestných spisov, šlo teda o skutkové tvrdenia, pri ktorých možno zhodnotiť ich pravdivosť. Zhodnotenie účelu jednotlivých krokov pochádzalo od už spomenutých zdrojov, ktoré subjektívne prezentovali ich vnímanie ako sabotáž práce polície a snahu o ochranu určitých politických, resp. štátnych funkcionárov. V tejto časti šlo teda skôr o hodnotiace úsudky, ktoré vychádzali z pravdivých skutkových tvrdení.

65. V súvislosti s pravdivosťou rozširovaných informácií odkazuje ústavný súd na dve rozhodnutia EŠLP, ktoré sa týkali zásahu do práva na ochranu slobody prejavu tlače v súvislosti so zásahom do práva na ochranu súkromia prokurátora (Belpietro proti Taliansku, č. 43612/10, z 24. 9. 2013) a sudcu (Perna proti Taliansku [GC], č. 48898/99, zo 6. 5. 2003). V prípade Belpietro proti Taliansku bol konštatovaný zásah do práva na slobodu prejavu z dôvodu neprimeranosti sankcie uloženej vydavateľovi, ktorému bol uložený podmienený trest odňatia slobody a pokuta vo výške 110 000 eur, pričom samotné odsúdenie neposúdil EŠLP ako problematické, pretože sťažovateľ (vydavateľ tlače) opomenul svoje povinnosti preveriť si pravdivosť uverejnených informácií. Rovnako v prípade Perna proti Taliansku sa sťažovateľ (novinár) ani nepokúsil dokázať, že konkrétne správanie pripisované dotknutému sudcovi sa skutočne stalo, na svoju obranu, naopak, tvrdil, že vyslovil kritické úsudky, ktoré nebolo potrebné dokazovať, pričom šlo o jasné obvinenia zo zneužitia jeho právomoci.

66. Z oboch prípadov teda možno vyvodiť, že EŠLP kladie dôraz na splnenie povinnosti preveriť si pravdivosť uverejňovaných informácií. Žalobkyňa uviedla, čo následne prevzal aj okresný súd, že sťažovateľka si mala dôkladne overiť jej postup, resp. vyslovené pochybnosti konzultovať priamo s ňou. Úlohou žurnalistiky v demokratickej spoločnosti je informovať o veciach verejného záujmu, tlač zohráva v demokratickej spoločnosti zásadnú úlohu. Aj keď nesmie prekračovať určité hranice, najmä pokiaľ ide o ochranu povesti a práv iných a potrebu zabrániť prezradeniu dôverných informácií, jej povinnosťou je poskytovať informácie a myšlienky v súlade s jej povinnosťami a zodpovednosťou o všetkých veciach verejného záujmu vrátane tých, ktoré sa týkajú spravodlivosti (pozri De Haes a Gijssels proti Belgicku, z 24. 2. 1997, Správy 1997-I, s. 233-34, § 37). Nielenže má za úlohu sprostredkovať takéto informácie a myšlienky, ale aj verejnosť má právo ich dostávať. Ak by to bolo inak, tlač by nemohla hrať svoju životne dôležitú úlohu „verejného strážneho psa“ (pozri Thorgeir Thorgeirson v. Island, z 25. 6. 1992, séria A, č. 239, s. 27, § 63, a Bladet Tromsø a Stensaas proti Nórsku [GC], č. 21980/93, § 62, ECHR 1999-III). Článok 10 chráni nielen podstatu vyjadrených myšlienok a informácií, ale aj formu, v akej sú sprostredkované [pozri Oberschlick proti Rakúsku (č. 1), z 23. 5. 1991, séria A, č. 204, s. 25, § 57]. Novinárska sloboda zahŕňa aj možné použitie určitej miery prehánania alebo dokonca provokácie (pozri rozsudok Prager a Oberschlick proti Rakúsku z 26. 4. 1995, séria A, č. 313, s. 19, § 38 a Thoma v. Luxembursko, č. 38432/97, § 45 a § 46, ECHR 2001-III).

67. V posudzovanej veci absentuje v rozhodnutiach súdov komplexné zhodnotenie postupu autora článku a sťažovateľky ako vydavateľky vo vzťahu k publikovaným faktom a ich overeniu. Je zrejmé, že sporný článok mal určitý faktografický podklad, ktorý sa nejavil ako nedôveryhodný, v tomto smere bolo potrebné posúdiť, do akej miery bolo v tomto prípade nevyhnutné overovať pravdivosť uverejňovaných informácií. Ak novinár skutočne vychádza z informácií poskytnutých dôveryhodným zdrojom, bolo potrebné zo strany súdu dôsledne a citlivo zhodnotiť, či požiadavka na overenie pravdivosti záverov o hodnotení správnosti postupu prokuratúry nekladie na prácu novinára neprimerané požiadavky z hľadiska jeho reálnych možností overiť si uvádzané informácie. V tejto súvislosti bolo úlohou súdu objasniť svoj pohľad na to, či tvrdenie o účelovom konaní prokuratúry ako inštitúcie je skutkové, čo znamená potrebu overenia, alebo ide o hodnotiaci úsudok zdroja. V tomto kontexte ďalej chýba posúdenie, či informácie pochádzajú od dôveryhodného zdroja, aký bol zámer jeho interpretácie a či ich uverejnenie sledovalo verejný záujem.

68. Z pohľadu námietok sťažovateľky prezentovaných aj v dovolaní vo vzťahu k povahe zdroja získaných informácií a možnosti preukázať ich pravdivosť je významný aj potenciálny odradzujúci

efekt na informovanie o veci vo verejnom záujme („chilling effect“). K takému dôsledku by mohlo dôjsť, ak by všeobecné súdy kládli neprimerané bremeno na preukázanie pravdivosti tvrdení, ale rovnako aj pri postupe znemožňujúcim vykonať dôkazy na ich preukázanie.

69. Podľa okresného súdu sa autor článku nedôvodne spoliehal na svoje zdroje z prostredia polície a prokuratúry, získané informácie zneužil, svojvoľne selektoval a účelovo modifikoval do roviny zdanlivej žurnalistickej senzácie a pri tvorbe článku ignoroval pasáže z odpovedí žalobkyne. Tento kategorický záver nekorešponduje s tým, že autor článku „len“ tlmočil, čo mu k postupu prokuratúry uviedli jeho zdroje, ktorých dôveryhodnosť však okresný súd vôbec nehodnotil. V článku je zároveň uvedená aj reakcia generálnej prokuratúry, ktorá je skrátená, avšak možno z nej identifikovať, že podľa generálnej prokuratúry šlo o zákonný a aj logický postup v danej trestnej veci.

70. V súhrne teda ústavný súd konštatuje, že kategorické a miestami veľmi zjednodušené závery okresného súdu v spojení s nevykonaním riadneho a úplného testu proporcionality nie sú aktuálne spôsobilé odôvodniť záver, že zásah do práva sťažovateľky na slobodu jej prejavu v podobe napadnutého rozsudku a jemu predchádzajúcich rozhodnutí všeobecných súdov naplnil kritériá v zmysle čl. 10 ods. 2 dohovoru, teda že išlo o zásah nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v záujme ochrany povesti alebo práv iných alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

71. Vzhľadom na absenciu komplexného a zrozumiteľného odôvodnenia posúdenia konfliktu práva na ochranu osobnosti žalobkyne a práva na slobodu prejavu sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd pri posúdení existencie dôvodov zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP postupoval nesprávne, keď neidentifikoval, že odvolací súd iba mechanicky odkázal na nedostatočné odôvodnenie rozsudku okresného súdu. Tým porušil sťažovateľkine právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v rámci oboch týchto práv parciálne procesné záruky práva na riadne a dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Keďže pri ochrane práva sťažovateľky zo strany súdov bolo v „stávke“ aj jej základné právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a právo na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru, vyslovil ústavný súd, že došlo aj k ich porušeniu.

72. V dôsledku vyslovenia porušenia práv sťažovateľky ústavný súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (výroky 1 a 2).

73. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní je viazaný právnym názorom ústavného súdu. Po vrátení veci bude úlohou najvyššieho súdu opätovne sa zaoberať uplatneným dôvodom dovolania podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcim v nedostatku odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu pri posúdení stretu práva na ochranu osobnosti a práva na slobodu prejavu.

74. Vzhľadom na vyslovené porušenie označených práv ústavný súd nepovažuje za potrebné sa zaoberať ďalšími námietkami sťažovateľky. V kontexte námietok týkajúcich sa dokazovania konštatuje, že dovolací súd, ako aj ústavný súd sú viazané skutkovým stavom, ako ho ustálili súdy nižších stupňov, pričom žiadne závažné deficity v dokazovaní neboli ústavným súdom

identifikované. Z hľadiska námietky správnosti rozhodnutia dovolacieho súdu vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu na nesprávne právne posúdenie ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v zmysle ktorej v hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné a dôvodné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť. Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (m. m. II. ÚS 89/2018, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021).

75. Ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľky, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie vo výške 10 000 eur, pretože na nápravu neústavného stavu plne postačuje zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Vzniknuté následky teda ústavný súd považuje za plne reparovateľné uvedenou kasáciou bez potreby kompenzovať sťažovateľku aj finančne. Vzhľadom na to v prevyšujúcom rozsahu ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (výrok 4).

V.

Trovy konania

76. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 959,24 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu najvyššieho súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur a za rok 2024 v sume 343,25 eur a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur a za rok 2024 v sume 13,73 eur. Právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena zvýšila o príslušnú sadzbu tejto dane.

77. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) Advokátskej kancelárie Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, v zmysle petitu podanej ústavnej sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2024

Libor Duľa
predseda senátu